

Odjel za istraživanje i razvoj
Dubravka Dujmović
U Splitu, 6. studenoga 2008.

IZVJEŠTAJ O RADU U KNJIŽNICI SAMOSTANA SV. FRANE U ŠIBENIKU (stručna pomoć)

Dana 3. studenoga 2008. godine, na molbu i traženje Zavoda za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice iz Zagreba (NSK), kao jedini dipl. knjižničar u timu, dočekala sam u knjižnici samostana sv. Frane u Šibeniku prvu grupu njihovih restauratora, inženjera i tehničara, koji će, pod vodstvom dipl. ing. Suzane Njegač izvoditi preventivne i zaštitne poslove unutar vrijednoga knjižnog fonda.

Moj zadatak bio je upoznati grupu s organizacijom prostora knjižnice, s vrstama građe i s njezinim smještajem. Posebno sam naglasila važnost signatura i za ovaj fond specifičnu strukturu (ormari A-X, vertikalni razvoj –police, između X i XIII, -redni broj knjige na polici) jer sam odredila da signatura bude kontrolna točka prilikom preseljavanja knjiga. Premještanje knjiga iz knjižnice u improviziranu restauratorsku radionicu, zatim u privremenu, novu knjižnicu odvijalo se u nekoliko etapa, od kojih se najvažnija odvijala u radionici gdje su brojne knjige očišćene od plijesni, gljivica, insekata i drugih nametnika.

Zbog iznimnih vrijednosti i sigurnosne osjetljivosti posla, sugerirala sam da se najprije presele inkunabule. Nakon što sam, uz pomoćnog radnika, svaku inkunabulu uzela s njezinoga mjesta na polici, identificirala sam je prema postojećem, publiciranom popisu fra Krste Stošića. Zatim sam upisala njezinu signaturu i godinu njezinoga izdavanja i tek tada je predala za transport, do radionice. Ulazak svake inkunabule u prostor radionice, a zatim u novi prostor knjižnice također je potvrđen istovrsnim popisima.

Na temelju signaturnoga smještaja ustanovila sam da nedostaju dvije inkunabule. I prema objavljenom popisu inkunabula, uspostavilo se da nisu sve na svome mjestu jer od 161 inkunabule objavljene u literaturi, u knjižnici se, u prvom pregledu našla 121 inkunabula. O prazninama u fondu sam obavijestila gvardijana samostana, fra V. Glavaša, dr. sc. fra N. M. Rošića te voditeljicu projekta, mr. sc. Tinku Katić. Gdje su ostale inkunabule, pokazat će daljnji rad u knjižnici. Pretpostavlja se da je riječ o adligatima s obzirom na brojčanu razliku, odnosno o krivo uloženim inkunabulama. Tek po završetku poslova čišćenja i premještanja

knjižnice moći će se ustanoviti stvarno stanje fonda i eventualno alarmirati knjižničnu zajednicu.

Tek kada su inkunabule premještene s polica, mogli su se sagledati stvarni razmjeri oštećenja u knjižnici. Naime, na više mjesta, na leđnim stranama ormara i na policama za knjige pojavila se bijela plijesan koja je dijelom prešla na pojedine inkunabule i druge knjige.

Tijekom čišćenja ustanovljeno je da su inkunabule bile čuvane u lošim uvjetima, izložene mehaničkim i organskim oštećenjima. Službe zaštite i restauracije iz NSK očistili su knjige od prašine, drugog smeća, plijesni, gljivica i tragova insekata.

Na temelju navedenoga, smatram da je preventivna zaštita fonda pokrenuta pravodobno. Da su knjige još neko vrijeme bile ostavljene na policama, bile bi izložene oštećenjima koja bi, za pojedine publikacije bila nepovratna. Stoga smatram da je ovom intervencijom izbjegnuta nacionalna, knjižna tragedija.

Posebnu vrijednost u knjižnici samostana sv. Frane čine kodeksi, pergamene i drugi rukopisi, smješteni u posebnom ormaru, „skriptoriju“. Ideju fra N. M. Roščića da se rukopisne knjige i pergamene iz središnjeg ormara, „skriptorija“ ne premještaju, već da se ormar zalijepi trakama, zatim pokrije najlonom i da se nakon takve „zaštite“ pokrenu radovi u knjižnici (saniranje stropa, vlage, struje, bojanje zidova i polica) odlučno otklanjam. Nepredvidiv je scenarij s tako vrijednom građom u zalijepljenim ormarima, bez zraka i svjetla tijekom dvogodišnjeg razdoblja, koliko će radovi sanacije prostora trajati.

Zahtjev je svećenika iz samostana sv. Frane (fra V. Glavaš, dr. fra Nikola Mate Roščić) da cijelo vrijeme, tijekom radova u knjižnici najvrjednija građa bude stalno dostupna istraživačima. Nametnuto pitanje sigurnosti građe u novim uvjetima pohrane riješit će uprava samostana. Predlažem da se u obnovljeni prostor knjižnice svakako instaliraju i sigurnosne kamere. Po završetku radova u knjižnici, prilikom vraćanja knjiga u knjižnicu, izvršit će se revizija cjelokupne knjižne građe.

P.S.

Kolegica Diana Bolanča iz Konzervatorskog zavoda u Šibeniku obavijestila me da su u samostanu sv. Lovre izvukli katalog te knjižnice i da bih ga trebala pogledati 7. 11. 2008.